कथमिति॥१॥ जन्मप्रभृतिशुक्रशोणितसंयोगादारभ्य क्रियागर्भवृद्धिरूपाउपलक्ष्यते कलिलंशुक्रशोणितसंयोगः एकरात्रोषितंकलिलंभवतिपंचरात्राद्बुद्बुदइत्यादिशास्त्राद्गम्यते तत्रकलिलेवसतेजीवइति शेषःकिंचिदंतरंपूर्वदिनापेक्षयावृत्त्यवस्थाभेदेनअल्पेनपरिमाणांतरेण ॥२॥पंचमेमासेअतीतेअवयवाभिवृद्धेपिंडेवासंचैतन्यस्याविर्भावंअकल्पयत् पूर्वंचैतन्यसत्तामात्रंपंचमेतीतेतुषष्ठेआविर्भावइतिविशेषः ततःसदशमासाभ्यंतरेसंपूर्णोगर्भोजायते ॥ ३ ॥४॥ ५ ॥ तस्माद्योनिद्वारात् संसारात्संसारंप्राप्य ॥ ६॥७॥ संगःविषयसंगःस्वादुर्येषांतैः ॥८॥९॥ यद्यपिमूढःपापंनावैतितथापिध्यानपरिनिष्ठितास्ततस्तथैव

धृतराष्ट्रउवाच कथंसंसारगहनंविज्ञेयंवदतांवर ॥ एतदिच्छाम्यहंश्रोतुंतत्त्वमाख्याहिपृच्छतः॥ १ ॥ विदुरउवाच जन्मप्रभृतिभूतानांक्रियासर्वोपलक्ष्यते॥ पूर्वमेवेहकलिलेवसतेकिंचिदंतरं॥ २ ॥ ततःसपंचमेऽतीतेमासेवासमकल्पयत्॥ ततःसर्वांगसंपूर्णोगर्भोवैसतुजायते॥ ३ ॥ अमेध्यमध्येवसतिमांसशोणितलेपने॥ ततस्तुवायुवेगेनऊर्ध्वपादोह्यधःशिराः॥ ४ ॥ योनिद्वारमुपागम्यबहून्क्लेशान्समृच्छति॥योनिसंपीडनाच्चैवपूर्वकर्मभिरन्वितः॥५॥ तस्मान्मुक्तःससंसारादन्यान्पश्यत्युपद्रवान्॥ ग्रहास्तमनुगच्छंतिसारमेयाइवामिषं ॥ ६॥ ततःप्राप्तोत्तरेकालेव्याधयश्चापितंतथा ॥ उपसर्पंतिजीवंतंबध्यमानंस्वकर्मभिः॥ ७॥ तंबद्धमिंद्रियैःपाशैःसंगस्वादुभिरावृतं॥ व्यसनान्यपिवर्ततेविविधानिनराधिप॥ ८॥ बध्यमानश्चतैर्भूयोनैवतृप्तिमुपैतिसः ॥ तदानावैतिचैवायंप्रकुर्वन्साध्वसाधुवा॥ ९॥ तथैवपरिरक्षंतियेध्यानपरिनिष्ठिताः॥ अयंनबुध्यतेतावद्यमलोकमथागतं॥ १०॥ यमदूतैर्विकृष्यंश्चमृत्युंकालेनगच्छति॥ वाग्घीनस्यचयन्मात्रमिष्टानिष्टंकृतंमुखे॥ भूयएवात्मनात्मानंबध्यमानमुपेक्षते ॥ ११ ॥ अहोविनिकृतोलोकोलोभेनचवशीकृतः ॥ लोभक्रोधभयोन्मत्तोनात्मानमवबुध्यते॥ १२ ॥कुलीनत्वेचरमतेदुष्कुलीनान्विकुत्सयन्॥ धनदर्पेणदृप्तश्चदरिद्रान्परिकुत्सयन्॥ १३॥ मूर्खानितिपरानाहनात्मानंसमवेक्षते ॥ दोषान्क्षिपतिचान्येषांनात्मानंशास्तुमिच्छति॥ १४॥ यदाप्राज्ञाश्चमूर्खाश्चधनवंतश्चनिर्धनाः॥ कुलीनाश्चाकुलीनाश्चमानिनोथाप्यमानिनः ॥ १५ ॥ सर्वेपितृवनंप्राप्ताःस्वपंतिविगतत्वचः॥ निर्मांसैरस्थिभूयिष्ठैर्गात्रैःस्नायुनिबंधनैः ॥ १६॥ विशेषंनप्रपश्यंतितत्रतेषांपरेजनाः॥ येनप्रत्यवगच्छेयुःकुलरूपविशेषणं॥ १७॥

यथाशास्त्रंआत्मानंपरिरक्षंत्येव ॥ १० ॥ तस्यैवंयमदूतैर्नीयमानस्यवाग्घीनस्यसर्वेंद्रियविकलस्ययन्मात्रंयत्किंचिदिष्टानिष्टंपुण्यंपापंतन्मुखेप्रथमंकृतंभवति तत्रापिपुण्यफलंभुंजानोविषयेषुयोगात्आत्मानंबध्यमानंगर्भवासादिनाघात्यमानंउपेक्षतेनतुस्वहितंकामयते ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ विगतत्वचःआच्छादनहीनाः ॥ १६ ॥ तस्यनास्तिक्यमनुवदति येनेत्यादिना ॥ १७ ॥

Digitized by Google